

M. Türker Acaroğlu'nun Ardından Bizde Kalanlardan...

Our Memories over M. Türker Acaroğlu...

Mehmet Manyas*

Öz

Bu yazıda çok yönlü ve değerli büyüğümüz Mehmet Türker Acaroğlu'nun yaşamının son yıllarına tanıklığım ve bizi Kütüphanecinin Görevi adlı eserin yayınlanmasına götüren sürece yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mehmet Türker Acaroğlu; kütüphanecinin görevi; kütüphanecilik tarihi.

Abstract

In this article, versatile and distinguished colleague, Mehmet Türker Acaroğlu's last years of his life I witnessed and the process that led us to publishing the book of Librarian's Mission (Kütüphanecinin Görevi) are mentioned.

Keywords: Mehmet Türker Acaroğlu, librarian's mission; history of librarianship.

Yaşamının son yıllarında da olsa Mehmet Türker Acaroğlu'nu tanımanın bana mesleki ve insani açıdan önemli kazanımlar sağladığını söyleyebilirim.

Öğrenciliğimde ve sonrasında, ismini çeşitli ortamlarda duyduğum sayın M. Türker Acaroğlu ile ilk dolaylı temasım 2007 yılında yüksek lisans tezimi yazdığım döneme rastlamıştır. Tezimde yararlandığım kaynaklardan biri olan *Batı'da ve Türkiye'de kaynakça tarihi* (Malclès ve Lhéritier, 2003) adlı eser Acaroğlu tarafından dilimize çevrilmişti. İsmen bildiğim bir meslek büyüğümün emek koyduğu bir eserden yararlanmak beni sevindirmiş ve kendisi hakkında detaylı bilgi sahibi olmamı sağlamıştı.

Bundan tam bir yıl sonra, 2008 yılında Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi yönetim kurulunda görev almam Mehmet Türker Acaroğlu'yla yollarımızı bir kez daha kesiştirdi. Şube Başkanlık görevini üstlendiğim ilk aylarıydı, derneği, şubeyi tanımaya ve içselleştirmeye çalıştığımız bir süreçten geçiyorduk. İki yıllık görev süremizde şubenin üyeleriyle ilgili ne tür çalışmalar yapacağımızı planlamaya gelmişti sıra. Üye kayıt defterini incelemeye başladığımda karşıma çıkan ilk isim şubenin bir numaralı üyesi olan M. Türker Acaroğlu idi. Üye kayıt defterindeki bu karşılaşma, Türker Bey'in aramızdan ayrıldığı güne kadar devam eden bir tanışıklığın ve pek çok paylaşımın da ilk adımı olacaktı.

Yıl 2009, Şube Başkanı olarak ilk Kütüphane Haftası organizasyonunun heyecanı içindeydim. 45. Kütüphane Haftası İstanbul Kutlama Programı'nın ilk etkinliği İstanbul Teknik Üniversitesi'nde gerçekleştireceğimiz hafta açılışı resmi töreniydi. Her resmi törende olduğu gibi dönemin Valisi ve Büyükşehir Belediye Başkanı'nın katılımları bekleniyordu. Törende şubenin kuruluşundan bu yana dernek çalışmalarında görev almış ve TKD üyelikleri halen süren değerli meslek büyüklerimize küçük de olsa bir vefa gösterme çabası içindeydik. Aralarında M. Türker Acaroğlu'nun da bulunduğu değerli büyüklerimize TKD İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu olarak

* Kadir Has Üniversitesi Bilgi Merkezi Müdürü. e-posta: mehmet.manyas@khas.edu.tr
Head Librarian Kadir Has University Information Center

onursal üyelik beratı verme kararı aldık. Onursal üyelerimize yönetim kurulu kararını ve berat takdim töreni davet yazısını göndermemizin üzerinden bir iki gün geçmişti ki telefonum çaldı, arayan Türker Acaroğlu'ydü. Türker Bey, onursal üyelik beratını kabullerini, duyduğu memnuniyeti ve teşekkürlerini paylaştıktan sonra, açılış törenine katılamayacağını ve özürlerini kabul etmemi rica etti. Sayın İstanbul Valisi ve Büyükşehir Belediye Başkanı'nın her zamanki gibi son dakikada yaşanan zorunlu program değişiklikleri ve Türker Bey'in ise haftalar öncesinden bildirdiği mazereti dolayısıyla katılamadığı 45. Kütüphane Haftası Açılış Törenini İTÜ'nün Maslak Kampüsü'nde yaptık. Törende hazır bulunan değerli büyüklerimize onursal üyelik beratlarını huzurunda alkış ve kucak dolusu çiçekler eşliğinde takdim ettik. Türker Bey'in plaketini ise Kütüphane Haftasından üzerinden epey bir süre geçtikten sonra Avcılar'daki evinde takdim edebildik. Türker Bey'e plaketini yönetim kurulu üyesi iki meslektaşım sunmuştu. Ertesi sabah Türker Bey beni aradı ve teşekkürlerini belirtti, ardından da başkan olarak onu ziyaret etmemi beklediğini ve bundan memnuniyet duyacağını ekledi. Türker Beyi evinde ziyaret etmek için fırsat bulmam telefon görüşmemizden yaklaşık 5 ay sonra Kasım 2009'da İstanbul Kitap Fuarı dolayısıyla Beylikdüzü'ne gitmemle mümkün olabildi. Türker Bey, beni büyük bir nezaketle kapıda karşıladı ve misafir etti. İlk kez yüz yüze görüşüyorduk, bir yandan gecikmiş ziyaretin mahcubiyetini yaşarken, diğer taraftan kendisiyle tanışmanın verdiği heyecan ve gururun tüm bedenimi sardığını hissediyordum. Tavana kadar kitaplarla dolu çalışma odasında kısa tanışma faslının ardından, Türker Bey, mücadeleyle ve üretmekle geçen uzun yaşamının mütevazı kısa özetini aktarıyordu bana. Yıl 1950'nin Mayıs ayı ve Acaroğlu dokümantasyon, yüksek kütüphanecilik ve kaynakça öğrenimi görmek üzere hükümetçe Fransa'ya gönderildiğini; Paris Devlet Dokümantasyon Teknikleri Enstitüsü'nde iki yıl geçirirken aynı zamanda Yüksek Kütüphanecilik Okulu'na devam ettiğini anlatıyordu. Bu ayrıntı hatırına bir şey getirdi, birden benden müsaade istedi çalışma masasından kalktı. Arkasındaki rafların birinden beyaz karton kapaklı bir cildi çıkarttı ve bana uzatarak, "İstanbul Şubesi'nin bunu yayınlamasını rica ediyorum" dedi. Uzattığı eser, Türker Acaroğlu tarafından Fransa'daki eğitimi sırasında hazırlanan Fransız Milli Kütüphanesi'ndeki Türkçe Eserlerin Bibliyografyası'ydı. Bugüne kadar yayınlama fırsatı bulamadığını, en son Gazeteci Melih Aşık ile konu hakkında görüştüğünü ancak bir gelişme kaydedilmediğini söyledi. Derneğin bu eseri yayınlamasından büyük memnuniyet duyacağını belirtti. 1952 yılı itibarıyla Fransız Milli Kütüphanesi'nde bulunan Türkçe eserlerin listesini elimde tutuyordum. Hazırladığı dönem için büyük önem taşıyan bu çalışma 2010 yılında kimin ilgisini çekebilir diye düşündüm. Üzerinden 58 yıl geçmişti ve bu süre içinde elimdeki çalışmadaki eserlerden çok daha fazla Türkçe yayın Fransa Milli Kütüphanesi koleksiyonlarına eklenmişti. Hatta bugün söz konusu yayınlara kütüphanenin çevrimiçi kataloğundan saniyeler içinde ulaşmak da mümkündü. Hazırladığı dönem için büyük bir değere sahip bu çalışmanın günümüzde pratik işlevini yitirdiğini söyleyemedim Türker Bey'e. Olanakları değerlendirmek üzere kendisinden bir kaç hafta süre istedim. Konuyu yönetim kurulu üyeleriyle değerlendirdik, yayınlamak için sponsor bulmanın ve dernek gelirlerinden kaynak aktarmanın mümkün olamayacağı sonucuna vardık. Takip eden aylarda Türker Bey ile bu konuyla ilgili telefonda pek çok kez görüştük. Görüşmelerimizde, Fransa Milli Kütüphanesi Kataloğu'nun tamamına internette erişilebildiğini, artık bu Türkçe kaynakların bilgisine ulaşmanın da çok kolay olduğunu belirttim. Eseri yayınlamamız halinde bir kaç meraklı ve araştırmacı dışında meslektaşlarımızın dahi yeterince dikkatini çekmeyeceğini söyledim. Arzu ederse, bu bibliyografyayı çevrimiçi olarak hazırlayıp internette erişime sunabileceğimizi kendisine anlatmaya çalıştım. Ancak Türker Bey'i bu konuda ikna edemedim. Türker Bey'in isteğini yerine getirememiş olmaktan dolayı üzgündüm. Ancak 2010 yılında *Kütüphaneci'nin Görevi* (Ortega Y Gasset, J., 2011). Türker Bey ile olan ilişkilerimizi geliştirmemiz için yeni bir fırsat yarattı.

Üye katılımın rekor sayıda gerçekleştiği 2010 yılı Şube Genel Kurulu geride kalmış ve büyük oranda yenilenen bir yönetim kurulu ile ikinci dönem şube başkanlığı görevini üstlenmiştim. İlk dönemin acemiliğini geride bırakmıştık, deneyim ve heyecan ile yeni dönem

çalışmalarına odaklanmıştık. İstanbul, 2010 Avrupa Kültür Başkentleri'nden biriydi ve Şube olarak İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan aldığımız destek ile yürüttüğümüz pek çok projemiz vardı. Bu yoğun günlerden birinde, TKD Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olan Ahmet Karataş telefonla aradı, Türker Acaroğlu'nun Genel Merkez'den rica ettiği bir husus olduğunu ve Şube olarak konuyla bizim ilgilenmemizin daha uygun olacağını belirtti. Açıkçası Genel Merkez, Türker Bey'in istek ve taleplerinin üzerlerinde yarattığı yükü bir nebze de olsa İstanbul Şubesi'yle paylaşmaya çalışıyordu.

Ben aramaya fırsat bulamadan hemen ertesi gün Türker Bey aradı. Türker Bey, İspanyol düşünür Jose Ortega y Gasset'in 1934 yılında Paris'te gerçekleştirilen, I. Uluslararası Bibliyografyacılar ve Kütüphaneciler Kongresi'nde (IFLA) sunduğu bildiriye Fransızca'dan Türkçeye çevirmiş ve metni 1979 yılında XV. Kütüphane Haftası etkinlikleri kapsamında TKD İstanbul Şubesi adına Süleymaniye Kütüphanesi'nde meslektaşlara okumuştur. Bu çeviri daha sonra 1981 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nün kuruluşunun XXV. yılında hazırlanan Anı Kitabı'nda yayınlanmıştı. Türker Bey, geride kalan 30 yılda, söz konusu eserin meslektaşlarımız tarafından yeterince anlaşılmadığını ve hak ettiği ilgiyi görememesinden dolayı büyük üzüntü duyduğunu anlattı. *Kütüphanecinin Görevi* adlı bu eserinin fotokopiyle çoğaltılarak genç meslektaşlarımıza ve kütüphanecilik öğrencilerine dağıtılmasının yararlı olacağını, fotokopi ve basım masraflarını kendi emekli maaşından karşılamak istediğini belirtti. TKD İstanbul Şubesi'nin bu konuda kendisine yardımcı olmasını benden rica etti. Konuyu Şube Yönetim Kurulu'nda değerlendirip kendisini bilgilendireceğimi belirttim. Açıkçası, Türker Bey'in sözünü ettiği metin hakkında Yönetim Kurulu Üyeleri olarak hiç bir fikrimiz yoktu. Konuyu araştırdık, Ahmet Karataş söz konusu metnin bir fotokopisini kısa sürede bana ulaştırdı. Metnin elektronik kopyası yoktu, tarayıcıdan geçirdik ve dijital dönüşümü nedeniyle oluşan tüm kelime eksikliklerini tek tek okuyarak giderdik. Bu arada metnin yer aldığı bir kitabı edindik ve dijital kopyayı kelime kelime karşılaştırdık. Bu çalışmalar sırasında metni biz de defalarca okumak durumunda kalmıştık. Bu süreç, Türker Bey'in söz konusu metne mesleki ve toplumsal açıdan atfettiği değeri daha iyi anlamamıza yardımcı oldu. Artık bizde bu metnin meslektaşlarla paylaşılmasının gereğine ve önemine inanıyorduk. Ancak bu metni kütüphanecilere ve kütüphaneci adayı öğrencilere fotokopi ya da dijital ortamda sunmanın uygun ve yeterli olmayacağını değerlendirdik. Söz konusu metnin önemini daha iyi vurgulayabilmek adına Türker Bey ile gerçekleştirilecek bir röportajın da yer alacağı bir kitapçık olarak yayınlamaya karar verdik.

Projeyi sevgili Osman Torun üstlendi. Kitabı 2011 yılı Kütüphane Haftası açılış törenine yetiştirmek üzere çalışmalara başladık. Osman Torun'un ilham veren titiz çalışmaları sonucunda Türker Bey'in de içine sinen bir kitap ortaya çıktı. Kitabın basım sponsorunu değerli meslektaşımız Ender Bilar sağladı. 2.500 adet basılan kitap Kütüphane Haftası açılış törenine katılanlara, Bilgi ve Belge Yönetimi öğrencilerine, derneğimiz üyelerine ve Kültür Bakanlığı'nın tüm kütüphanelerine ulaştırıldı.

Yaşı çok sevdiği Demokratik Türkiye Cumhuriyet'inden büyük olan değerli insan Mehmet Türker Acaroğlu, huzur içinde uyu, ruhun şad, mekânın cennet olsun.

Kaynakça

- Malclès, L. ve Lhéritier, A.N. (2003). *Batı'da ve Türkiye'de kaynakça tarihi: Batı'da kaynakça; Türkiye'de kaynakça çalışmalarının gelişimi*. (M.T. Acaroğlu, Çev.). İstanbul, İletişim. (Orijinalli 1956'da yayınlanmıştır).
- Ortega, y G. J. (2011). *Kütüphanecinin görevi*. (M. T. Acaroğlu, Çev.), O. Torun. (Yay. Haz.). İstanbul, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.